

КРЕАТИВНІСТЬ ЯК КОМПОНЕНТ, ЧИННИК І РЕЗУЛЬТАТ ПРОЦЕСІВ РОЛЬОВОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИ

За показниками, які відповідають загальноприйнятим у психології критеріям креативності, представлено континуум виявів рольових ідентифікацій особи: від рольової людини до суб'єкта ролей. Показано взаємозалежність впливу креативності та особливостей рольових ідентифікацій особи, взаємодію рольових очікувань до особистості креативної особи та індивідуальності самої людини. З'ясовано, що особи, які виявляють різні рівні креативності, вирізняються особливостями рольової ідентичності та механізмами її становлення. Креативність як результат процесів становлення рольової ідентичності особи розглядається відповідно до функцій компонента чи чинника, які вона виконувала в цих процесах, а саме: як повсякденна креативність у ситуаціях спілкування та міжособової взаємодії людини або як її соціально визнана об'єктивна творчість.

Ключові слова: креативність, творчість, рольові ідентифікації, рольова ідентичність, особистість.

Постановка проблеми. Соціальна психологія творчості характеризується окремими теоретичними та емпіричними дослідженнями, але вони не проаналізовані за напрямками, не узагальнені та не охоплені єдиними теоретичними концептами (Б. Латане, Л. Фестінгер, С. Московічі, М. Заваллонні, Ж.-К. Абрік, Д. Майєрс, Т. Амабайл, Дж. Гловер, Р. Петерсон і Ч. Немет, М. Г. Ярошевський, О. Г. Аллахвердян та ін.). Більшою мірою

презентовані в психології розробки прикладних аспектів групової творчості, аніж науково-експериментальні їх тлумачення (Е. де Боно, В. Гордон, Н. Ю.Хряцова, С. І. Макшанов, Л. І. Шрагіна та ін.). Чи не єдиною у вітчизняній психології роботою, яка присвячена теоретико-методологічному аналізу та емпіричному дослідженню феноменів групової креативності, залишається праця Л. А. Найдьонової, виконана в 1993 р. [1]. Отже, узагальнення та виокремлення напрямів, структурних одиниць аналізу креативності та творчості в соціально-психологічному ракурсі є **актуальним** науковим завданням. Рольова ідентичність і рольові ідентифікації особи становлять один із аспектів соціальної психології креативності, який потребує теоретичного та емпіричного осмислення його відносин з креативністю.

Метою статті є окреслення напрямів дослідження креативності та їх змістове наповнення в руслі аналізу процесів рольових ідентифікацій людини. Окремими завданнями дослідження виступатимуть виокремлення:

- рівнів становлення рольової ідентичності особи з урахуванням фактору креативності,
- особливостей рольових ідентифікацій у осіб, які виявляють різні рівні творчого потенціалу.

Креативність у контексті аналізу процесів рольової поведінки людини, в тому числі її рольових ідентифікацій, можна розглядати як:

1. чинник,
2. компонент,
3. результат.

Ці напрями аналізу означимо структурно-компонентним і причинно-наслідковим: перший

встановлює місце характеристик креативності в процесі самих ідентифікацій, а другий – визначає зв'язки між ними як незалежної та залежної змінних.

Автори насамперед вивчають креативність як компонент рольової поведінки (П.П. Горностаї, Л.Д. Межерлицька та ін.) [2-3]. Звісно, креативність і творчість становлять універсальні характеристики діяльності людини, а, отже, присутні в будь-якому виді її активності. Аналогічно до структури інтелекту в кожному виді креативності є загальні та спеціальні складові. Прояви креативності в одній сфері діяльності людини можуть не корелювати з її проявами в іншій, але перелік основних компонентів, етапів креативності становлять єдину структуру («решітку координат»), за якою можна визначати креативність і порівнювати, якщо не кількісно, то якісно її показники.

Отже, поняття традиційних показників креативності [4-5] асимілюємо до феноменології рольової поведінки. Легкість продукування нових ідей можна співвіднести з кількістю ролей, які виконує людина. Рівень оригінальності думки трансформуємо в показники, які відбивають міру стереотипності – нестереотипності ролі. Показник рольової гнучкості (П.П. Горностаї) говорить сам за себе: він визначає різноманітність виконуваних ролей, легкість переходу від однієї до іншої ролі. А от рольову глибину [2] можна порівняти з детальністю розробки ідеї. Відповідно до цих показників варто розташувати процеси рольової ідентифікації в континуумі від рольової людини до людини як суб'єкта ролей. З нашого погляду, умовна номінативна шкала утворюватиметься вимірами як цих, так і інших, більш інтегральних показників. Так, ступінь свідомого,

автономного вибору ролей, відносно вільного від соціальних і групових очікувань, нав'язування чужих ролей, які не відповідають індивідуальності, є провідним мірилом на цій шкалі.

Першою відміткою на цій шкалі є поняття рольової людини. Вона швидко змінює ролі в групі, переходить від однієї до іншої, підлаштовуючись під норми, цінності, очікування інших, таким чином втрачає власне Я. Рольова людина також може виконувати ролі, які принижують її гідність або ж не відповідають її потребам та індивідуальності. Такі процеси відбуваються несвідомо, і не лише в самої людини, а й у «психіці малої групи». Група неначе поглинає людину, нав'язуючи їй ті ролі, які вигідні більшості в групі, від яких ця більшість може мати користь, втіху тощо. Навряд чи існує багато людей (чи загалом є такі), які бажають ідентифікуватись із ролями «цапа відбувала», «прислужниці», «прибиральниці», «ізгою», «блязня», «шестірки».

Коли людина усвідомлює свої негативні ролі в групі, але виконує їх під тиском групи або під владою страху бути вигнаною з групи, та не вважає ці ролі своїми, доцільно говорити про «служника ролей» (або «в'язня ролей»).

У тому випадку, коли зміна ролей відбувається часто та усвідомлено, а виконувати людиною ролі не суперечать її цінностям, але все ж таки важко сказати, де її індивідуальна роль, то варто розцінювати таку рольову поведінку як акторство, що реалізує певний життєвий сценарій. Про таких людей говорять: «Артист, та й годі». Швидко змінюючи ролі, такі люди є досить адаптованими до різноманітних ситуацій, відчувають задоволення від власної соціальної гнучкості. Проте в ситуаціях життєвого

вибору «актори по життю» можуть бути розгубленими, конформними, не знати, як правильно вчинити.

Якщо далі просуватись по шкалі, на якій зростатиме ступінь усвідомлення людиною ролей, але все ж таки існує нехтування власним Я, то в таких випадках говорять про людину-хамелеона, чудово описаному А.П. Чеховим. Людина підсвідомо, але з користю для себе змінює особисту позицію, однак виштовхування індивідуальної думки на периферію свідомості відбувається за командою власного Я.

Окремим випадком вияву рольових ідентифікацій особи є ті змінені стани, які можуть охопити психотерапевта під час індивідуальної або групової психотерапії (особливо – в драматерапії), коли він несвідомо ідентифікується з роллю одного з членів групи або приймає роль, яка на нього проектується цим клієнтом (явища переносу та контрпереносу). Добре відомо, що ці механізми взаємодії людей діють настільки глибоко та мало піддаються контролю з боку свідомості, що єдиним шляхом виходу з таких «рольових поглинань однією людиною іншою» є допомога з боку іншого психотерапевта: супервізії та наявності ко-терапевта в групі.

У контексті обговорюваної проблеми необхідно згадати про психічні стани, коли людина повністю зливається з роллю іншої людини. Найчастіше це відбувається в підлітковому та юнацькому віці, коли обираються зразки для наслідування, взірці, ідеали життя, які втілюються для людини в значущих інших, кумирах (реальних сучасників або історичних видатних осіб). Підлітки, юнаки імітують манеру поведінки іншої людини, намагаються бути на нього схожими фізично та

внутрішньо, і все це виливається в відповідну рольову поведінку та рольові ідентифікації. Назвемо ці стани «злиттям з роллю значущої іншої людини». Зазвичай, із розвитком особистості така ідентифікація відкидається як невідповідна власним домаганням і потребам, але можливі й застигли в часі ідентифікації, які замінюють власну ідентичність особи. Ці особливості привласнення ролі чимось схожі з «передчасною ідентичністю» за Дж. Марсія, коли за молоду людину всі проблеми вибору професії та життєвих цінностей вирішило соціальне оточення [6]. Але в цілому такі періоди становлення ідентичності особистості, за умови, що вона ідентифікується з видатною обдарованою особистістю, є корисними для її розвитку, недарма в тренінгу креативності виконуються вправи, які пропонують людині перетворитись у видатну творчу особистість (винахідника, вченого, політика, художника та ін.) і побути в цій ролі деякий час.

Власне про формування рольової ідентичності можна починати розмірковувати тоді, коли людина в змозі контролювати рольову дистанцію (І. Гофман) [7]. Людина не просто виконує ролі, які первісно визначені її положенням у групі (насамперед у сім'ї), а формує до них власне ставлення, активно експериментує з ними: приміряє на себе ролі (як маски), якісь приймає, а якісь відчужує (Я та не-Я), ототожнює себе з ролями інших людей, робить їх своїми або відмежовується, дистанціюється від них. Ролі можуть прийматись ситуативно, програватись підсвідомо, а потім ставати предметами свідомого аналізу, а можуть так і не стати ними.

Про істинну ідентичність говоримо тоді, коли людина відчуває тотожність власної індивідуальності тій

ролі, яку вона виконує. Оскільки зазвичай індивід належить до декількох або багатьох малих і великих груп, то ролей у нього – зовсім не одна, і вони – різні. Отже ролей багато, а особа – одна, тому рольова ідентичність передбачає їх інтеграцію. Формується певна структура, конфігурація ролей, а на сцені з'являється новий виконавець – суб'єкт ролей. Структура ролей буде ієрархічною, підпорядкованою провідній життєвій ролі. Тут необхідно зазначити важливість не тільки підпорядкованості ситуативних, другорядних, детермінованих соціальними, груповими очікуваннями ролей головним і провідним, але й відносну свободу цих головних ролей від невласних, чужих сценаріїв (батьківських директив, приписів, соціальних стереотипів). Суб'єкт ролей є автором унікальних життєвих ролей і співавтором соціально-психологічних ролей.

Структура сформованої рольової ідентичності містить границі особистості, бо людина має контролювати процеси рольової ідентифікації. Ролі, які покладаються, приписуються, проектуються на людину іншими, можуть перетинати її границі, а можуть – так ніколи і не перетнути їх, і цей процес регулює суб'єкт ролей.

Кількість ролей мабуть не має вирішального значення в розкритті сутності рольової ідентичності особи. Звісно, вона не може бути безмежною або, навпаки, складатись лише з однієї ролі. Крім того, як уже зазначалось раніше, якщо різні ролі людина приймає та змінює, залежно від соціальних очікувань інших, то про рольову ідентичність навряд чи йдеться. Але, якщо послідовність виконання цих ролей визначається самою людиною, вона є господарем своїх ролей, то звісно з більшою відповідальністю маємо говорити про рольову

ідентичність. Таким чином для суб'єкта ролей як найвищого рівня розвитку рольової ідентичності характерне:

1. відчуття тотожності виконуваних ролей власній індивідуальності,
2. усвідомлене ставлення до виконуваних ролей,
3. наявність рольового репертуару,
4. наявність ієрархічної структури ролей, яка підпорядкована провідній життєвій ролі,
5. здатність контролювати процеси рольової ідентифікації за допомогою:
  - особистісних границь,
  - рольової дистанції.

Отже, виходячи з усього вищесказаного, можна говорити про *рольову креативність* особи, коли людина дає лад тій великій кількості ролей, якій їй належить виконувати в сучасному соціальному середовищі, гнучко переходить від однієї ролі до іншої, при цьому робить свідомий вибір ролей із свого репертуару, наповнює індивідуальними змістами ролі. Наявність структури ролей, підпорядкованій головній життєвій ролі, свідомого вибору ролей, гнучкості в їх використанні, глибини та розробленості, індивідуального їх змісту, що робить ролі оригінальними та унікальними в соціальному середовищі – характеристики, які є аналогами показників легкості, оригінальності, гнучкості та розробленості продуктів мисленнєвої діяльності людини, за якими оцінюється креативність у загальній психології. Велика кількість ролей людини, їх хаотичне виконання, ригідність, поверховість, стереотипність, насиченість соціальними настановами є протилежними характеристиками рольової креативності.

Рольова креативність становить складову рольової ідентичності. Результатом вияву рольової креативності в процесі рольових ідентифікацій є насамперед розвиток особистості, її самоактуалізація, побічним ефектом якої може бути об'єктивна творчість.

Якщо в аналізі описаних вище процесів і явищ поміняти місцями предмет та об'єкт дослідження (креативність як компонент рольових ідентифікацій і самі рольові ідентифікації), то останні, навпаки, виступатимуть чинниками вияву креативності. В свою чергу, креативність як властивість особистості може виступати зовнішнім чинником, незалежним фактором певних рольових ідентифікацій. Людина є не просто суб'єктом ролей, а грає в колективі ролі «генератора ідей», «креативного центру», «каталізатора творчих процесів», «ідейного натхненника». Індивідуальний потенціал, стиль діяльності людини, з одного боку, та цінності, норми, соціально-психологічний клімат малої групи, до якої належить особа, визначили такі її ролі.

Креативність у ролі чинника рольових ідентифікацій може виступати також фіксатором певних негативних ролей. Коли йдеться про «генератора ідей», «креативний центр колективу», то ми стверджуємо, що в цих ролях існує природна відповідність ролі та індивідуальності людини, де не треба контролювати рольову дистанцію. Людина робить усе, щоб максимально наблизитись до ролі. Коли ж йдеться про соціально, інтелектуально пасивну людину («споглядач», «споживач», «відлюдник», «гальмо», «той, що пливе за течією»), то креативність орієнтована на те, щоб, навпаки, наближати до себе, фіксувати – негативні ролі. Тут креативність виступає

відносно незалежним, точніше – проміжним чинником, механізмом жорсткого утримання ролі. Визначальним же чинником є спрямованість особистості, її мотиваційна сфера з усіма свідомими та несвідомими потребами. Так, славнозвісна гра «Чому б вам не.... – Так, але», описана Е. Берном, передбачає неабияку креативність у вигадуванні людиною аргументів, щоб залишатись у ролі жертви, вічного мученика та інших ролях, які пригнічують особистість, узалежнюють її поведінку від інших, роблять її невільною у власних вчинках [8].

Отже, креативність може бути як чинником, так і компонентом легкості зміни або жорсткої фіксації ролі людини.

Якщо інтелектуальний потенціал групи не містить розуміння суті індивідуальності креативної людини, то вона не займе відповідної позиції в групі та не отримає ролі «креатива» в колективі. За нашими дослідженнями не всі старшокласники, які виявляють високу оригінальність мислення за тестом П. Торренса [5], визнаються однокласниками як креативна людина.

Вивчення рольових очікувань старшокласників щодо креативної особи показало, що вони містять переважно яскраво виражені позитивні ролі сфери комунікацій та самої особистості: друг на все життя, винахідник, розумник, веселун, артистично обдарована людина [9]. Разом із тим, популярним у класі креативам приписуються негативні ролі, що свідчать про відсутність автономності їх особистості та нерозумність поведінки: «вічна дитина», «блазень», «ганчірка». В цілому ставлення до креативних однокласників можна висловити так: «Креативів помічаємо та любимо, хоча іноді вони й трохи

дивні. Щоб привернути нашу увагу вони можуть грати роль блазнів шкільного класу».

Креативність індивіда може виявлятися на різних рівнях: від низького до високого. Ролі, які притаманні членам групи, можуть блокувати їх творчий потенціал, тому усвідомлення власної рольової ідентичності та процесів рольової ідентифікації є корисним для осіб з усіма рівнями креативності. Результатом цих активних мисленневих, рефлексивних процесів стане особистісний розвиток, рольова та, опосередковано, творча самореалізація.

Загалом вивчення особливостей рольових ідентифікацій осіб, які виявляють різні рівні креативності, дає підстави розглядати взаємодію креативності та ідентичності як процес, що взаємно обумовлений: креативність може впливати на рольову ідентичність і виступати чинником її становлення, або ж навпаки, бути результатом вияву рольової ідентичності особи.

Проілюструємо твердження про взаємообумовленість цих психологічних явищ результатами наших досліджень. Рольові самовизначення старшокласників із високим рівнем креативності (за тестом П. Торренса) містять набагато більше негативних ідентифікацій, ніж на них покладають однокласники. Тобто в ресурсах їх рольового розвитку міститься потужний ресурс «кредиту довіри» від однокласників. Перфекціонізм, високі домагання примушують таких учнів перебільшувати ті негативні ідентитети, які вони іноді отримують від соціального оточення. Цікаво, що учні з високим рівнем оригінальності мислення на відміну від учнів з низьким рівнем оригінальності мислення, відмінників, неуспішних у

навчанні учнів і «популярних креативів», мають найбільш тісний зв'язок між рольовими уявленнями про власне «Я в класі» та про «Ми як клас» [10]. Також наші повторні заміри вияву рольових ідентифікацій через рік у тих же самих учнів зафіксували поліпшення їх рольових уявлень про себе, зменшення приписування собі негативних ролей. Через рік також усі креативні учні були обрані однокласниками до групи популярних креативів, тоді як при першому замірі такого факту зафіксовано не було. Креативи, визначені тестом П. Торренса, очікують від інших креативних однокласників вчинків, які підтверджують їх здібності, на них вони насамперед покладають рольові ідентифікації, що свідчать про їх обдарованість.

Популярні в класі креативи також отримують від однокласників багато позитивних рольових визначень, але тут наявна певна частка й негативних ролей. На противагу креативам, визначених тестом П. Торренса, популярні креативи не привласнюють ці негативні ролі! Ми розцінюємо це як дію захисного механізму неприйняття, відкидання негативної інформації про свою особу, а також як блокуючий механізм розвитку їх особистості та загалом креативності, бо неможливо оцінити та розвивати власне Я без зворотного зв'язку. Це твердження підтверджується тим фактом, що протягом року їх рольові ідентифікації залишились майже незмінними, а також тим, що не всі учні знову опинились у групі популярних креативних, яку визначили однокласники.

Низькокреативні учні за Торренсом отримують позитивні ідентифікації від інших, собі також приписують позитивні. Однак, їх рольові самовизначення стосуються

лише соціальної сфери: Я – учень, юнак, школяр. Якщо собі приписуються психологічно бідні соціальні ролі, то однокласникам – особистісні. Протягом року така структура їх рольової ідентичності залишалась незмінною, а кількість осіб, які стали невизнаними як креативні учні з боку однокласників, у цій умовній групі збільшилась.

Учні, які не отримали високої оцінки власного творчого потенціалу від однокласників, отримують від інших і приписують собі позитивні ролі, але цих ролей мало. Рольовими самовизначення, як і в учнів із низьким рівнем креативності за Торренсом, є соціальні ролі. Протягом року незначно зросла кількість учнів, визнаних креативними особами з боку однокласників, у цій групі досліджуваних.

Популярні креативи, як і креативи за Торренсом, продукують більшу кількість унікальних ролей для власного Я, ніж усього класу в цілому. Учні з низьким рівнем креативності, у якій би спосіб вона не визначалась, приписують собі в основному соціальні «некреативні» ролі, бідні на психологічний зміст. Таким чином, побудова рольового образу Я з урахуванням власної індивідуальності (креативності) на протигагу її ігноруванню більшою мірою свідчить про процес становлення суб'єкта ролей, однак залежно від міри інтеграції в образ Я рольових визначень соціального оточення цей процес може гальмуватись. Подальші дослідження уточнять особливості зв'язку креативності та рольової ідентичності, нашою ж метою в даному випадку було показати множинність співвідношення цих явищ в контексті «причина – наслідок».

Висновки. Отже, можливе виокремлення рівнів вияву рольової ідентичності людини, які окреслюють особливості її становлення, з урахуванням чинника креативності цього процесу. Диференціація рівнів рольової ідентичності відбувається в діапазоні активності людини від «рольової людини» до суб'єкта ролей.

Особи, які виявляють різні рівні креативності, вирізняються особливостями рольової ідентичності та механізмами її становлення: за кількістю, унікальністю або стереотипністю ролей, з характеристиками ролей, із якими вони себе ідентифікують і які проектує на них безпосереднє соціальне оточення, а також співвідношенням у структурі їх ідентичності позитивних і негативних ролей.

Результатами роботи з оптимізації процесів становлення та вияву рольової ідентичності особи може стати її повсякденна креативність у ситуаціях спілкування та взаємодії, а також соціально визнана об'єктивна творчість. У першому випадку креативність розглядається як компонент процесу рольових ідентифікацій особи, а в другому – як незалежний чинник. Креативний компонент означимо як рольову креативність, яка сприяє особистісному розвитку та самоактуалізації людини, побічний продукт якої становить творча продуктивність. Креативність як незалежний чинник відносно рольових ідентифікацій виступає як високий рівень оригінальності мислення, творча обдарованість, який визначає відповідну рольову ідентичність людини: «генератор творчих ідей», «творча особистість». Креативність як незалежний фактор також може бути механізмом фіксації ролей, які блокують особистісний розвиток людини. Введене нами розрізнення креативності як чинника та компонента є відносним, бо

творчість є універсальною характеристикою активності людини, вона виявляється в будь-яких її видах та етапах.

Література

1. Найденова Л. А. Роль рефлексивного потенціала групи в активізації творчих здібностей учасників [Текст] : дис...канд. психол. наук:19.00.01 / Л. А. Найденова; АПН України, НІІ психології. – К., 1993. – 192 с.
2. Горноста́й П. П. Личность и роль: Ролевой подход в социальной психологии личности / П. П. Горноста́й. – К.: Интерпресс ЛТД, 2007. – 312 с.
3. Межеріцка Л. Д. Психологічні засоби стабілізації особистісної ідентичності студентів / Межеріцка Л. Д. // Автореферат дисс. на соиск. уч. степ. кандидата психолог. наук: спец.: 19.00.01 – загальна психологія, психологія особистості, історія психології. - Новосибірськ – 2009. – 24 с.
4. Любарт Т. Психологія креативності / Любарт Т., Муширу К., Торджман С., Зенасни Ф.; пер. с фр. – М. : «Когіто-Центр», 2009. – 215 с.
5. Краткий тест творческого мышления. Фигурная форма: Пособие для школьных психологов / [пер. с англ. и общ. ред. Е. И. Щербанова]. – М. : ИНТОР, 1995. – 48 с.
6. Идентичность: Хрестоматия / Сост. Л. Б. Шнейдер. – М. : Изд-во Московского психолого-социального института; Воронеж: Изд-во НПО «МОДЭК», 2008. – 272 с.
7. Современная зарубежная социальная психология. Тексты / Под ред. Г. М. Андреевой, Н. Н. Богомоловой, Л. А. Петровской. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984. – 256 с.

8. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Психология человеческих взаимоотношений; Люди, которые играют в игры. Психология человеческой судьбы / Эрик Берн; пер. с англ. А. В. Ярхо, Л. Г. Ионин. – СПб.: Лениздат, 1992. – 400 с.
9. Чорна Л.Г. Рольові уявлення старшокласників про креативну особистість / Лідія Чорна // Психологічні перспективи. Спеціальний випуск «Психологія професійної діяльності працівників соціальної сфери». – К.: Золоті ворота, 2012. – С. 65-76.
10. Чорна Л. Г. Особливості рольових уявлень старшокласників про «Я» і «Ми» як ознака їхньої ідентичності / Лідія Чорна // Психологічні перспективи. Спеціальний випуск «Психологія професійної діяльності працівників соціальної сфери». – К. : Золоті ворота, 2011. – С. 99-106.

Аннотация. По показателям, которые соответствуют общепринятым в психологии критериям креативности, представлен континуум проявлений ролевых идентификаций личности: от ролевого человека до субъекта ролей. Показаны взаимозависимость влияния креативности и особенностей ролевых идентификаций личности, взаимодействие ролевых ожиданий к креативной личности и индивидуальности самого человека. Выяснено, что лица, которые выявляют разные уровни креативности, отличаются особенностями ролевой идентичности и механизмами ее становления. Креативность как результат процессов становления ролевой идентичности личности рассматривается соответственно функций компоненты или детерминанты, которые она выполняет в этих процессах, а именно: как повседневная креативность в ситуациях общения и межличностного взаимодействия

человека или как ее социально признанное объективное творчество.

Ключевые слова: креативность, творчество, ролевые идентификации, ролевая идентичность, личность.

Summary. The continuum manifestation of personality role identification is presented per indicators that traditionally match in psychology the criteria of creativity: from the role man to the subject of the roles. The interdependence influence creativity and personality characteristics of role identities, the interaction of role expectations to the creative personality and individuality of the person are displaying. It is found that individuals who identify different levels of creativity have different features of role identity and mechanisms of its formation. Creativity as a result of the processes of the role personal identity formation is considered accordingly to the functions of components or determinants that it performs in these processes, namely: as a creativity in everyday situations, communication and interpersonal human interaction or as social recognized objective creativity.

Keywords: creativeness, creativity, role identification, role identity, personality.